

روشهای تفسیر قرآن

دکتر سید رضا مؤدب

تهران

۱۳۹۲

۴۶ الهیات (علوم قرآن و حدیث)

سرشناسه: مؤدب، سیدرضا، ۱۳۴۱-

عنوان و نام پدیدآور: روشهای تفسیر قرآن / سیدرضا مؤدب.
مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی؛ قم: دانشگاه قم، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: شانزده، ۲۴۸ ص.

فروست: «سمت»: ۱۶۷۳. الهیات (علوم قرآن و حدیث): ۴۶.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۰-۸۶۳-۴ ۵۵۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

Reza Moaddab. Methods of Quran Exegesis.

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی.

یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۴۳-۲۴۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: تفسیر - فن

موضوع: تفاسیر

شناسه افزوده: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.

شناسه افزوده: دانشگاه قم

رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۹۷۸/۵/م ۸۶۳/۴

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۷۱

شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۶۷۵۵۲

روشهای تفسیر قرآن

دکتر سیدرضا مؤدب (عضو هیئت علمی دانشگاه قم)
سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی و دانشگاه قم

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۲

تعداد: ۱۰۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: «سمت»

چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات وابسته به اوقاف و امور خیریه
قیمت: ۵۵۰۰۰ ریال. در این قیمت چاپ مذکور ثابت است و فروشندگان و عوامل توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشران یا مؤلف، نشر یا بخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)، رویه روی پمپ گاز، کد پستی: ۱۴۶۳۶،
www.samt.ac.ir info@samt.ac.ir ۴۴۲۴۸۷۷۷

نشانی: قم، بولوار القدير، دانشگاه قم، انتشارات دانشگاه قم، کد پستی: ۳۷۱۶۱۴۶۶۱۱

تلفن: ۲۵۳۲۸۵۵۶۸۷، ۲۵۳۲۱۰۳۳۴۴، نمابر: ۲۵۳۲۸۵۵۶۸۷

Publication@qom.ac.ir

www.qom.ac.ir

پیام پژوهش

نیاز گسترده دانشگاهها به منابع و متون درسی با نگرش اسلامی در رشته‌های علوم انسانی و محدود بودن امکانات مراکز علمی و پژوهشی که خود را موظف به پاسخگویی به این نیازها می‌دانند، اجاب می‌کند امکانات موجود با همکاری دانشگاهها و مراکز پژوهشی در مسیر اهداف مشترک به خدمت گرفته شود و افزون بر ارتقاء کیفی و کمی منابع درسی از دوباره کاری جلوگیری به عمل آید.

به همین منظور، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی و دانشگاه قم دومین کار مشترک خود را با انتشار کتاب روشهای تفسیر قرآن به جامعه عملی کشور عرضه می‌کنند.

این کتاب برای دانشجویان رشته علوم و معارف قرآن در مقطع کارشناسی به عنوان منبع درسی برای درس «روشها و گرایشهای تفسیری» و رشته تفسیر روایی در مقطع کارشناسی ارشد برای درس روشهای تفسیری ۲ تدوین شده است. امید است علاوه بر جامعه دانشگاهی، سایر علاقه‌مندان نیز از آن بهره‌مند شوند.

از استادان و صاحب‌نظران ارجمند تقاضا می‌شود با ارسال انتقادات و پیشنهادهای اصلاحی خود، این سازمان را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۳	فصل اول: کلیات
۳	مفهوم تفسیر
۴	تفاوت تفسیر با ترجمه
۵	تفاوت تفسیر با تأویل
۷	ضرورت و اهمیت تفسیر
۹	اهداف تفسیر
۱۰	تعریف روشهای تفسیری و اقسام آنها
۱۱	تعریف گرایش تفسیری و اقسام آن
۱۲	پیشینه و آغاز دانش تفسیر
۱۳	روند شکل گیری روشها و گرایشها
۱۵	علوم ابزاری مورد نیاز مفسران
۱۶	مصادر تفسیری شیعه و اهل سنت
۱۷	اسلوبهای نگارش تفسیری
۱۸	آداب تفسیر قرآن
۱۹	پژوهش
۲۰	فصل دوم: روش تفسیر قرآن به قرآن
۲۰	تعریف روش تفسیر قرآن به قرآن
۲۰	پیشینه و روند گسترش تفسیر قرآن به قرآن
۲۱	اهمیت روش تفسیر قرآن به قرآن
۲۳	مستندات و ادله قائلان روش تفسیر قرآن به قرآن
۲۴	دلایل ناقدان تفسیر قرآن به قرآن و بررسی نظر آنان
۲۵	نقد دلایل ناقدان
۲۶	گونه‌های تفسیر قرآن به قرآن

۲۸	معرفی اهم تفاسیر قرآن به قرآن
۲۸	پژوهش
۲۹	فصل سوم: روش تفسیر روایی
۲۹	تعریف روش تفسیر روایی
۲۹	پیشینه و آغاز تفسیر روایی
۳۰	مقدار و کمیت تفاسیر مروی از پیامبر اسلام ﷺ
۳۱	نقش اهل بیت علیهم السلام در تفسیر قرآن
۳۲	۱. منزلت اهل بیت علیهم السلام در تفسیر، از نظر قرآن
۳۳	۲. منزلت اهل بیت علیهم السلام در تفسیر، نزد پیامبر اسلام ﷺ
۳۳	۳. منزلت اهل بیت علیهم السلام در تفسیر، از نگاه خودشان
۳۴	۴. منزلت اهل بیت علیهم السلام در تفسیر، از نگاه صحابه و تابعیان
۳۵	روش تفسیری اهل بیت علیهم السلام
۳۶	روایات تفسیری اهل بیت علیهم السلام
۴۱	پیشگامان تفسیر روایی: صحابه مفسر
۴۲	۱. عبدالله بن عباس (م/ ۶۸ هـ. ق)
۴۴	۲. عبدالله بن مسعود (م/ ۳۲ هـ. ق)
۴۵	۳. ابی بن کعب (م/ ۳۲ هـ. ق)
۴۵	۴. زید بن ثابت (م/ ۴۵ هـ. ق)
۴۵	ویژگیهای تفسیری دوران صحابه
۴۶	۱. مصادر تفسیر
۴۷	۲. بساطت، ابجاز و دوری از تطبیق
۴۸	۳. سلامت تفسیرها از جدل
۴۸	۴. صیانت تفسیر از رأی
۴۹	۵. صیانت تفسیر از اسرائیلیات
۴۹	۶. عدم تفکیک تفسیر از حدیث
۴۹	۷. عدم تدوین تفسیر
۴۹	۸. تعمیم ندادن تفسیر
۵۰	۹. قلت واسطه‌ها در تفسیر

۵۰	۱۰. قریب به قطعی بودن تفسیر
۵۰	ارزش و منزلت تفسیر صحابی
۵۱	پیشتازی شیعه در تفسیر روایی
۵۲	اعتبار تفسیر روایی
۵۲	نگرش افراطی به تفسیر روایی
۵۳	استدلال معتقدان نگرش افراطی به تفسیر روایی و تحلیل آن
۵۴	راهیابی ضعف و وهن در تفاسیر روایی
۵۶	۱. ضعف آساند
۵۷	۲. وضع و جعل
۵۹	۳. اسرائیلیات
۶۱	پیشگامان در نقل اسرائیلیات
۶۳	علل ورود اسرائیلیات در تفسیر
۶۳	الف) اسلام آوردن گروهی از اهل کتاب و مان اطلاعات خود در تفسیر آیات
۶۴	ب) امی بودن ملت عرب و نیاز به یافتن پاسخ پرسشهای خویش
۶۵	ج) تساهل مفسران در پذیرش اسرائیلیات
۶۵	دیدگاه برخی از ناقدان تفسیر روایی
۶۵	۱. گلدزیهر
۶۶	۲. ذهبی
۶۷	تفاسیر روایی شیعه
۶۷	۱. تفسیر فرات کوفی
۶۸	۲. تفسیر عیاشی
۶۸	۳. تفسیر قمی
۶۹	۴. منهج الصادقین فی الزام المخالفین
۷۰	۵. الصافی فی تفسیر القرآن
۷۱	۶. البرهان فی تفسیر القرآن
۷۱	۷. نور الثقلین
۷۲	۸. المعین
۷۲	۹. کنز الدقائق و بحر الغرائب
۷۳	۱۰. الجوهر الثمین فی تفسیر الکتاب المبین
۷۳	۱۱. بحر العرفان و معدن الايمان
۷۴	۱۲. مقتنیات الدرر و ملتقطات الثمر

۷۴	۱۳. نفحات الرحمن في تفسير القرآن و تبين الفرقان
۷۵	۱۴. التبيين في شرح آيات المواعظ و البراهين
۷۵	۱۵. تفسير اثني عشرى
۷۶	۱۶. الجديد في تفسير القرآن المجيد
۷۶	۱۷. اطيب البيان في تفسير القرآن
۷۷	۱۸. أحسن الحديث
۷۷	۱۹. تفسير جامع
۷۸	۲۰. دیگر تفاسیر
۷۸	پژوهش
۷۸	تفاسیر روایی اهل سنت
۷۹	۱. تفسير القرآن
۷۹	۲. تفسير كتاب الله العزيز
۸۰	۳. تفسير النسائي
۸۰	۴. جامع البيان عن تأويل اى القرآن
۸۱	۵. تفسير القرآن العظيم
۸۱	۶. بحر العلوم
۸۱	۷. الكشف و البيان عن تفسير القرآن
۸۲	۸. معالم التنزيل في تفسير القرآن
۸۲	۹. المحرر الوجيز في تفسير الكتاب العزيز
۸۳	۱۰. التسهيل لعلوم التنزيل
۸۳	۱۱. لباب التأويل في معاني التنزيل
۸۴	۱۲. تفسير القرآن العظيم
۸۴	۱۳. الجواهر الحسان في تفسير القرآن
۸۴	۱۴. الدر المنثور في التفسير بالمأثور
۸۵	۱۵. فتح البيان في مقاصد القرآن
۸۵	پژوهش
۸۷	فصل چهارم: روش تفسیر عقلی
۸۷	مفهوم شناسی عقل
۸۷	عقل در لغت
۸۷	عقل در اصطلاح

۸۸	منزلت تعقل از نظر قرآن
۸۹	منزلت تعقل از منظر روایات
۹۰	قلمرو عقل در تفسیر قرآن
۹۰	۱. دیدگاه معتزلیان
۹۰	۲. دیدگاه اشاعره
۹۱	۳. دیدگاه اخباریان
۹۲	۴. دیدگاه اصولیین (اعتدالی)
۹۴	روش تفسیر عقلی
۹۵	۱. قرائن عقلی، ابزار و مصباح فهم قرآن
۹۵	۲. عقل، منبع برای تفسیر
۹۶	۳. دیگر دیدگاهها
۹۶	تاریخچه روش تفسیر عقلی
۹۷	بررسی تعارض عقل و نقل در قرآن
۹۸	بررسی دلایل نادرستی تفسیر عقلی
۹۹	۱. تفسیر عقلی مستلزم اعتماد بر ظن
۹۹	۲. خطاپذیری عقل در برابر یافته‌های دینی و تفسیر قرآن
۱۰۱	پیشگامان روش تفسیر عقلی
۱۰۱	تفسیر در دوران تابعیان
۱۰۲	مکاتب تفسیری در عصر تابعیان
۱۰۳	ویژگیهای تفسیر تابعیان
۱۰۴	۱. ورود اسرائیلیات
۱۰۴	۲. ظهور تفسیر به رأی در دوره تابعیان
۱۱۹	۳. گسترش تعقل و اجتهاد در تفسیر
۱۲۳	۴. بسط تفسیر و گسترش تطبیق
۱۲۳	۵. کثرت راویان تفسیری
۱۲۴	۶. تفکیک تفسیر و تدوین کتب تفسیری
۱۲۵	۷. تنوع در مصادر تفسیر تابعیان
۱۲۶	ارزش تفسیر تابعیان
۱۲۷	دیدگاه نخست: عدم حجیت تفسیر تابعیان
۱۳۰	دیدگاه دوم: حجیت تفسیر تابعیان

۱۳۱	دیدگاه سوم: نظریه صحیح در حجیت تفسیر تابعیان
۱۳۲	پژوهش .
۱۳۳	فصل پنجم: روش تفسیر باطنی
۱۳۳	تعریف روش تفسیر باطنی
۱۳۳	اهمیت تفسیر باطنی
۱۳۵	تاریخچه روش تفسیر باطنی
۱۳۵	ارزش گذاری تفاسیر باطنی
۱۳۵	۱. دیدگاه علامه طباطبائی
۱۳۶	۲. دیدگاه آیت الله معرفت
۱۳۸	تفاوت تفسیر باطنی با تفسیر به رأی
۱۳۹	راههای دستیابی به تفسیر باطنی
۱۴۲	اختصاص فهم اسرار نهفته قرآن به عارفان
۱۴۲	تفاسیر باطنی فریقین
۱۴۳	۱. تفسیر القرآن العظیم
۱۴۳	۲. لطائف الاشارات
۱۴۴	۳. کشف الاسرار و عدة الابرار
۱۴۴	۴. رحمة من الرحمن (تفسیر ابن عربی)
۱۴۵	۵. تفسیر شاه نعمت الله
۱۴۵	۶. تبصیر الرحمن و تبصیر المَنَّان
۱۴۶	۷. الفوائد الالهیه و المفاتیح الغیبه
۱۴۶	۸. روح البیان
۱۴۷	۹. الفتوحات الالهیه
۱۴۷	۱۰. غنائم العارفين فی تفسیر القرآن المبین
۱۴۷	۱۱. مناظر الانوار و مظاهر الاسرار
۱۴۸	۱۲. مراح لیبید لکشف معنی القرآن المجید
۱۴۸	۱۳. بیان السعاده فی مقامات العبادہ
۱۴۹	۱۴. الغیب و الشهاده من خلال القرآن
۱۴۹	۱۵. دیگر تفاسیر عرفانی
۱۵۱	فصل ششم: گرایشهای تفسیری
۱۵۱	تعریف گرایش تفسیری

۱۵۱	اهم گرایشهای تفسیری
۱۵۲	تفسیر ادبی
۱۵۲	تعریف تفسیر ادبی
۱۵۲	نقش ادبیات عرب در تفسیر قرآن
۱۵۴	اهم تفاسیر ادبی
۱۵۵	۱. التحصیل فی مختصر التفصیل
۱۵۵	۲. تفسیر جوامع الجامع
۱۵۵	۳. البحر المحیط
۱۵۶	۴. عنایة الفاضی و کفایة الراضی علی تفسیر البیضاوی
۱۵۷	۵. تفسیر القرآن الکریم و اعرابه و بیانه
۱۵۷	۶. دیگر تفاسیر
۱۵۸	نمونه‌هایی از تفسیر ادبی
۱۵۸	پژوهش
۱۵۹	تفسیر بلاغی و بیانی
۱۵۹	تعریف تفسیر بلاغی و بیانی
۱۵۹	اهم تفاسیر بلاغی
۱۵۹	۱. الکشاف عن حقائق غوامض التنزیل و عیون الاقوال فی وجوه التأویل
۱۶۰	۲. نظم الدرر فی تناسب الآیات و السور
۱۶۱	۳. ارشاد العقل السلیم الی مزايا القرآن الکریم
۱۶۲	۴. دیگر تفاسیر
۱۶۲	نمونه‌هایی از تفسیر بلاغی
۱۶۳	پژوهش
۱۶۳	تفسیر لغوی
۱۶۴	تعریف تفسیر لغوی
۱۶۵	اهم تفاسیر لغوی
۱۶۵	۱. تفسیر معانی القرآن
۱۶۵	۲. تفسیر غریب القرآن
۱۶۶	۳. تفسیر مفردات الفاظ قرآن
۱۶۷	۴. تفسیر وجوه قرآن تفلیسی
۱۶۸	۵. تفسیر الوجوه و النظائر فی القرآن
۱۶۸	۶. تفسیر مبهمات القرآن

۱۶۹	۷. تفسیر غریب القرآن
۱۶۹	۸. تفسیر جلالین
۱۶۹	۹. تفسیر غریب القرآن الکریم
۱۷۰	۱۰. تفسیر شبر
۱۷۱	۱۱. معدن الانوار و مشکاة الاسرار
۱۷۱	۱۲. الدرالنظیم فی لغات القرآن الکریم
۱۷۱	۱۳. نثر طوی
۱۷۲	۱۴. التحقیق فی کلمات القرآن الکریم
۱۷۲	۱۵. دیگر تفاسیر
۱۷۳	نمونه‌هایی از تفسیر لغوی
۱۷۴	پژوهش
۱۷۴	تفسیر فقهی
۱۷۵	تعریف تفسیر فقهی
۱۷۵	آغاز تفسیر فقهی
۱۷۵	تعدد آیات فقهی
۱۷۶	اهم تفاسیر فقهی
۱۷۶	۱. تفسیر احکام القرآن شافعی
۱۷۶	۲. تفسیر احکام القرآن جصاص
۱۷۷	۳. تفسیر احکام القرآن کیه‌راسی
۱۷۷	۴. تفسیر احکام القرآن اندلسی
۱۷۸	۵. تفسیر احکام القرآن (فقه القرآن) راوندی
۱۷۸	۶. الجامع الاحکام القرآن قرطبی
۱۷۹	۷. کنز العرفان فی فقه القرآن
۱۷۹	۸. تفسیر شاهی
۱۷۹	۹. زبدة البیان فی احکام القرآن
۱۸۰	۱۰. منتهی المرام فی شرح آیات الاحکام
۱۸۰	۱۱. مسالك الأفهام إلى آیات الأحكام
۱۸۱	۱۲. التفسيرات الاحمدیه فی بیان الاحکام الشرعية
۱۸۱	۱۳. تحصیل الاطمینان فی مطالب زبدة البیان
۱۸۱	۱۴. نیل المرام من تفسیر آیات الاحکام
۱۸۲	۱۵. تفسیر آیات الاحکام یزدی

۱۸۲	۱۶. تفسیر آیات الاحکام سائیس
۱۸۳	۱۷. روائع البیان فی تفسیر آیات الاحکام
۱۸۳	۱۸. دیگر تفاسیر
۱۸۴	نمونه‌هایی از تفسیر فقهی
۱۸۵	پژوهش
۱۸۵	تفسیر کلامی
۱۸۶	تعریف تفسیر کلامی
۱۸۶	اهم تفاسیر کلامی
۱۸۶	۱. تأویلات القرآن
۱۸۷	۲. متشابه القرآن
۱۸۸	۳. حدائق ذات بهجة
۱۸۸	۴. متشابه القرآن و مختلفه
۱۸۸	۵. بلابل القلاقل
۱۸۹	۶. دقائق التأویل و حقائق التنزیل
۱۸۹	۷. مدارک التنزیل و حقائق التأویل
۱۹۰	۸. جلاء الاذهان و جلاء الاحزان (تفسیر گارر)
۱۹۰	۹. فتح القدير
۱۹۱	۱۰. لوامع التنزیل و سواطع التأویل
۱۹۱	۱۱. الفرقان
۱۹۲	۱۲. بیان المعانی علی حسب ترتیب النزول
۱۹۲	۱۳. دیگر تفاسیر
۱۹۳	نمونه‌هایی از تفسیر کلامی
۱۹۴	پژوهش
۱۹۴	تفسیر فلسفی
۱۹۵	تعریف تفسیر فلسفی
۱۹۵	اهم تفاسیر فلسفی
۱۹۵	۱. تفسیر ابن سینا
۱۹۵	۲. تفسیر القرآن الکریم ملاصدرا
۱۹۶	۳. تحفة الابرار فی تفسیر القرآن
۱۹۶	۴. تفسیر رضوان
۱۹۷	۵. دیگر تفاسیر

۱۹۷	نمونه‌هایی از تفسیر فلسفی
۱۹۸	پژوهش
۱۹۸	تفسیر تربیتی
۱۹۹	تعریف تفسیر تربیتی
۱۹۹	اهم تفاسیر تربیتی
۱۹۹	۱. المنار
۲۰۰	۲. تفسیر الم راغی
۲۰۰	۳. خلاصه البیان فی تفسیر القرآن
۲۰۱	۴. فی ظلال القرآن
۲۰۱	۵. پرتوی از قرآن
۲۰۲	۶. روان جاوید
۲۰۲	۷. الاساس فی التفسیر
۲۰۳	۸. من وحی القرآن
۲۰۳	۹. تقریب القرآن الی الاذهان
۲۰۳	۱۰. الواضح
۲۰۴	۱۱. دیگر تفاسیر
۲۰۵	نمونه‌هایی از تفسیر تربیتی
۲۰۶	پژوهش
۲۰۶	تفسیر اجتماعی
۲۰۷	تعریف تفسیر اجتماعی
۲۰۷	اهم تفاسیر اجتماعی
۲۰۸	۱. تفسیر عاملی
۲۰۸	۲. بدایع التفسیر
۲۰۸	۳. آلاء الرحمن فی تفسیر القرآن
۲۰۹	۴. التحریر و التویر
۲۰۹	۵. الکاشف
۲۱۰	۶. الحدیث
۲۱۰	۷. مخزن العرفان، کنز العرفان
۲۱۱	۸. منشور جاوید
۲۱۱	۹. الوجیز فی تفسیر الکتاب العزیز
۲۱۲	۱۰. من هدی القرآن

۲۱۲	۱۱. التفسير القرآنی للقرآن
۲۱۲	۱۲. المعیر
۲۱۳	۱۳. مواهب الرحمن فی تفسیر القرآن
۲۱۳	۱۴. دیگر تفاسیر
۲۱۴	نمونه‌هایی از تفسیر اجتماعی
۲۱۴	۱. ارتباط شفاعت با قوانین اجتماعی
۲۱۵	۲. آثار اجتماعی تشریع قبله
۲۱۵	۳. لزوم دفاع در اجتماع
۲۱۷	پژوهش
۲۱۸	تفسیر علوم طبیعی
۲۱۸	تعریف تفسیر علوم طبیعی
۲۱۹	تاریخچه تفسیر علوم طبیعی
۲۱۹	دیدگاه مفسران در خصوص تفسیر علوم طبیعی
۲۱۹	۱. استخراج علوم طبیعی از قرآن
۲۲۰	۲. تطبیق نظریات علوم طبیعی بر قرآن
۲۲۱	۳. استخدام علوم طبیعی برای تبیین کامل تر قرآن
۲۲۲	اهم تفاسیر علوم طبیعی
۲۲۲	۱. کشف الاسرار النورانیة القرآنیة
۲۲۳	۲. الجواهر فی تفسیر القرآن
۲۲۳	۳. التفسیر العلمی للآیات الکوئیة
۲۲۴	۴. التفسیر الفرید للقرآن المجید
۲۲۴	۵. دیگر تفاسیر
۲۲۵	نمونه‌هایی از تفسیر علوم طبیعی
۲۲۵	۱. دورانهای آفرینش آسمانها و زمین
۲۲۶	۲. تغییر شکل ماه در طول ماه قمری
۲۲۷	۳. آیات علوم طبیعی سوره یس از دیدگاه طنطاوی
۲۲۷	پژوهش
۲۲۸	تفسیر جامع
۲۲۸	اهم تفاسیر جامع
۲۲۸	۱. التبیان فی تفسیر القرآن
۲۲۹	۲. مجمع البیان فی تفسیر القرآن
۲۳۰	۳. روض الجنان و روح الجنان

۲۳۰	۴. مفاتيح الغيب
۲۳۱	۵. انوارالتزويل و اسرارالتاويل
۲۳۱	۶. روح المعاني في تفسير القرآن العظيم
۲۳۲	۷. حجة التفاسير
۲۳۳	۸. الميزان في تفسير القرآن
۲۳۳	۹. تفسير نمونه
۲۳۴	۱۰. صفة التفاسير
۲۳۵	۱۱. البصائر
۲۳۵	مهم ترين تفاسير شيعه و اهل سنت
۲۴۳	کتابنامه

مقدمه

محققان علوم قرآنی معاصر، به بررسی تحولات تفاسیر فریقین از نظر روشها و گرایشهای تفسیری، بسیار توجه کرده‌اند تا با شناخت ویژگیهای تفاسیر، از آنها بهتر استفاده شود و علاقه‌مندان به هر روش و گرایش خاص، آسان‌تر بدانها دسترسی داشته باشند.

در کتاب روشهای تفسیر قرآن، سعی شده ضمن بیان روشهای تفسیری و گرایشهای تفسیری به معرفی بیش از صد تفسیر مهم فریقین پرداخته شود. امید است محققان و دانشجویان علوم قرآنی از آن استفاده کنند و برای درس روشهای تفسیری، متنی سودمند باشد.

در چاپ جدید، با ویرایش جدید، تغییرات بیشتری در متن ایجاد و فصول کتاب متفاوت شده است. برخی از مطالب جابه‌جا و مواردی هم افزوده شده است. در اینجا از مسئولان محترم سازمان «سمت» و انتشارات دانشگاه قم و همکاران پرتلاش ایشان که زمینه نشر مجدد کتاب را فراهم آوردند، تشکر می‌کنم.

مؤلف-۱۳۹۱